

AZ ELSŐDLEGES BEAVATKOZÓ SZERVEZETEK FELKÉSZÍTÉSE A ROBBANÓANYAGOK JELENLÉTÉBEN TÖRTÉNŐ BEAVATKOZÁSOKRA

*HESZ József tűzoltó őrnagy, doktorandusz hallgató
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem*

REZÜMÉ:

Az elsődleges beavatkozó szervezetek (tűzoltók, rendőrség, mentőszolgálat) munkájának egyik legjelentősebb ismérve, hogy előre nem látható veszélyeztető tényezővel találkozhatnak. E veszélyeztető tényezők közül is kiemelkednek a robbanóanyagok. A robbanóanyag a helyszínre kerülhet szándékosan, például a terrorista cselekmények által, de veszélyt jelentenek a harci cselekményekből visszamaradó elrejtett vagy eltűnt robbanóanyagok. E veszélyeket elkerülni nem lehet, de felkészíteni az elsődleges beavatkozókat kötelességünk. Jelenleg Magyarországon a tűzoltókat és mentősöket nem készítik fel az ilyen jellegű események kezelésére, annak ellenére, hogy jelentős mennyiségű és számú robbanóanyag fekszik a talajban és a terroristatámadások lehetősége sem kizárt. Évente egy-két órás képzéssel, továbbképzéssel elérhető, hogy a beavatkozók a kockázat csökkentésével végezzék munkájukat.

1. BEVEZETÉS

Az elsődleges beavatkozó szervezetek (rendőrség, mentőszolgálat, tűzoltóság) szinte naponta találkozhatnak a robbanóanyagokkal. A rendőrség és a tűzszerező szolgálatok (rendőrségi és katonai egyaránt) feladatkörükből adódóan naponta kapnak olyan eseményekhez riasztást, amikor elhagyott vagy elrejtett robbanóanyag eltávolítása, illetve hatástalanítása a feladat. A mentőszolgálat és

a tűzoltóság is gyakran találkozik tűzbe került robbanóanyaggal, pirotechnikai termékkel, szabálytalanul kezelt robbanóanyag (pirotechnikai termék) következtében keletkezett balesetekkel. A véletlen balesetek mellett jelentős számban fordulnak elő szándékosan előidézett események. E ponton gondolnunk kell a terrorizmus kérdésére, amely az előrejelzések szerint csak növekedni fog számát és hatását tekintve is. Ha csak 2001. szeptember 11.-re és 2004. március 11.-re gondolunk, talán világossá válik a terrorizmus és a tűzoltók közötti kapcsolat. A terrorizmus egy időben hosszú gyökerű probléma, de egy új kihívás a társadalom minden rétege számára, amelynek elhárítására fel kell készülnünk, illetve fel kell készítenünk szervezetünket. Kiemelt helyzetben vannak azok a szervezetek, amelyek elsőnek avatkoznak be (tűzoltóság, rendőrség, mentők) és a társadalom joggal várja el tőlük, hogy megakadályozzák a robbantásokat, merényleteket, illetve azok bekövetkezése esetén határozottan lépjenek fel. Ehhez a jelenlegi technikai háttér adott, de a felkészítés (elméleti, gyakorlati) is szükséges.

Az előadásomban a feladat, illetve az „elkövetés” jellege alapján 3 fő témakörre térek ki részletesebben, amelyeket elsősorban az elkövetők szándéka determinál, a beavatkozások tervezését ezek alapján kell megtennünk. Talán a legegyszerűbb feladatunk a talált, világháborús robbanóanyagokkal van, amelyek „csak” szerkezetüknél, illetve anyaguknál fogva jelentenek bizonytalanságot. Szemben azokkal az esetekkel, ahol belép az aktív emberi tevékenység és bűnös célokra használja fel a katonai robbanóanyagokat vagy egyenesen maga készíti el a robbanószerkezeteket. A pirotechnikai eszközök témakörét külön tárgyalom, hiszen bizonyos szinten engedélyezett termékekről és tevékenységről van szó, azonban a gyártás, felhasználás, tárolás során előfordulnak balesetek, amelyek elhárítása külön szakértelmet igényel. A terrorizmus napjaink világháborúja, amelyre – a társadalom valamennyi rétegének, így – az elsődleges beavatkozó szervezeteket is fel kell készíteni. Nem csak arra kell figyelemmel lenni, hogy az ilyen jellegű támadásoknál a

beavatkozás gyorsasága és szakszerűsége kiemelt tényező, de arra is, hogy az elsődleges beavatkozók célpontok is lehetnek.

2. A PIROTECHNIKAI TERMÉKEK JELENLÉTÉBEN TÖRTÉNŐ BEAVATKOZÁS

A Jogszabály [8.] átfogóan meghatározza a pirotechnikai tevékenységgel és az azt végzőkkel kapcsolatos előírásokat. A szabályozás ellenére rendkívül súlyos események fordulnak elő hazánkban, de a világban is. A híradásokból ismerősek a kínai pirotechnikai gyárakban történő robbanások vagy az enschede-i üzem felrobbanása. Hazai területen a balatonfüzfi robbanások, az augusztus 20.-ai tűzijáték közben előfordult tüzek és robbanások mind rendkívüli feladatot adnak a tűzoltóknak, hiszen a helyszín megközelítése és a robbanásveszélyes helyen történő munkavégzés figyelmet és körültekintést igényel. A jogszabály meghatározza, hogy a fel nem használt pirotechnikai terméket a forgalmazónak vissza kell szolgáltatni, azonban ez a gyakorlatban nem valósul meg. Ebből következik, hogy jelentős készletek lehetnek egyes háztartásokban, üzletekben. A tűzbe került anyagok rendkívüli veszélyt jelentenek nem csak az ott tartózkodókra, hanem a helyszínre kiérkező tűzoltókra egyaránt. A szakemberek szerint az ilyen jellegű balesetknél az egyetlen taktika, hogy hagyjuk égni (robbanni) az anyagokat, megközelíteni, oltani lehetetlen. Felmerül azonban, hogy a veszélyeztetett területen az életmentést az esküjünkben arra kötelezett tűzoltóknak el kell végezni. A beavatkozási kényszerre trenírozott tűzoltók felkészítése az ilyen jellegű eseményekre külön programot igényel.

3. A TALÁLT ROBBANÓANYAGOK JELENLÉTÉBEN TÖRTÉNŐ BEAVATKOZÁSOK

Magyarország területén az I. és II. Világháborúban is jelentős harci tevékenységek folytak, amelynek következtében ezerszámra maradtak fel nem robbant töltetek. Az érintett területek elsősorban a fontosabb ipari területek, szállítási útvonalak voltak, de nagy számban hullott robbanóanyag a településekre (elsősorban Budapest) is. Az egyre terjeszkedő települések, a zöldmezős beruházások, az útépitések „biztosítják” a folyamatos robbanóanyag utánpótlást. Ezek hatástalanítása olyan számban (évi 2-3000 eset) szükséges, hogy a Magyar Honvédség Tűzszerész Szolgálat (1. Hadihajós és Tűzszerész Ezred) naponta járja az országot a bejelentett eseményeket kezelve. A jogszabály [9.] e Szolgálat feladatává teszi a talált és fel nem robbant világháborús robbanótestek hatástalanítását. A feladat elvégzésénél jelentős szerepet játszanak a társszervek (rendőrség, tűzoltóság, katasztrófavédelem), hiszen a helyszín biztosítása, az érintett lakosság ideiglenes kitelepítése, az esetlegesen bekövetkező robbanás következményeinek elhárítása az említett szervek munkáját igényli. 2001-ben Sopron városában egy építkezésen egy 500 kg-os bombát találtak, amelynek elszállításának biztosítása érdekében 14.000 ember ideiglenes kitelepítésére volt szükség. 2002-ben a budapesti bazilika felújítása során ez egyik toronyba fúródva találtak rá egy gránátra, amelynek kiemelése a falból tűzoltói és rendőri közreműködéssel egy napot vett igénybe. A közelben egy iskola és lakóházak is voltak, amelyek ideiglenes kitelepítésére volt szükség.

AZ ELREJETT ROBBANÓANYAGOKKAL KAPCSOLATOS ESEMÉNYEK KEZELÉSE

A robbanóanyagokkal való visszaélés büntetőjogi fogalom, amelynek több megnyilvánulási formáját is ismerjük, sajnos a napi tapasztalatok eredményeképpen is. Magyarországon több forrás is rendelkezésére áll azoknak, akik illegális tevékenységük részeként vagy egészeként robbanóanyagokkal „foglalkoznak”. Az előző fejezetben említettem a világháborús robbanóanyagokat, amelyeket gyakran a megtaláló személy nem jelent be az illetékes szerveknek, hanem hazaviszi és szerelni kezdi vagy kereskedni kezd vele. Az elmúlt időszakban több olyan eseményhez vonultak a tűzoltók, amikor a tulajdonos a garázsban gyűjtötte a robbanóanyagokat és időnként szerelte azokat, amelyek eközben felrobbantak. A tavakon, folyókon tapasztalható alacsony vízállás következtében több ízben kerültek elő robbanóanyagok. Robbanóanyagokat továbbá házilag készíthetnek a kémia iránt érdeklődő gyerekek, felnőttek egyaránt, de bűnös céllal is előállítanak ilyen szereket, szerkezeteket. Az utóbbi időben mindegyik típusra sajnos élő példák fordultak elő, amelynek halálos áldozatai is voltak. Elgondolkodtató, hogy a gyerekek esetében a szülők mit sem sejtettek azok tevékenységéről, a felnőttek esetében pedig köztudomású volt, hogy otthon katonai raktárral együtt éltek. 2003-ban egy középiskolás fiúnak a hátizsákjában lévő házilag készített robbanóanyag felrobbant a tömött villamoson, amelynek következtében nyolcan megsérültek. E területen szemléletváltásra is szükség van, hiszen ma az Interneten és egyéb globális forrásokból (a szovjet utódállamokból eltűnt robbanóanyagok mennyisége, minősége felbecsülhetetlen) bárki szabadon vásárolhat alapanyagokat (amely rendszerint önmagában nem robbanó vagy mérgező anyag), amelyek összekeverésével végzetes robbanószer vagy anyag állítható elő, akár egy diák szobájában is. 1996-ban egy egri diák hipermangánt és kén kevert össze egy kólásüvegbe, majd melegíteni kezdte, amely felrobbant. A rendőrség szerint bűncselekmény nem történt, hiszen a kén és a hipermangán is

szabadon vásárolható termékek. Amerikában és Kanadában legálisan megjelenő könyvek és videokazetták adnak kész receptúrákat a robbantási és gyújtogatási akciókhoz. Ezen könyvek és filmek a kereskedelemben elérhetőek bárki számára.

4. A TERRORIZMUS ELLENI HARC

Ha a terrorista jellegű cselekedetek történetét próbáljuk felvázolni, egészen 1605. október 26.-ig (!) mehetünk vissza, amikor londoni parlament szenespincéjében elfogták Guy Fawkest, aki I. Jakab királyt és parlamentjét kívánta felrobbantani másfél tonna fekete lőporral. Ez volt az első „gunpowder-plot” (lőporos merénylet), amely ismertté vált politikai indíttatású merénylet-kísérlet volt. Ezt követően jelentős lépés volt az Ascanio Sobrero által 1846-ban felfedezett nitroglicerin dinamittá „szelídítése”, 1867-ben Alfred Nobel által. Nobel a robbantógyutaccsal megoldotta a biztonságos iniciálást is. Ez a tény nem csak a hasznos tevékenységeket segítette elő, de megindult a politikai célzatú merényletek és kísérletek „aranykora” is. Főleg a cári Oroszországban, Olaszországban, Spanyolországban és a Balkánon szaporodtak el a merényletek, de ezek elszigetelt jelenségek voltak. A két világháború a robbanóanyagok terén óriási fejlődést hozott, ezzel párhuzamosan a különböző célú robbantásos merényletek is elszaporodtak (pl.: hazánkban a Matuska Szilveszter által végrehajtott biatorbágyi viadukt felrobbantása vagy Németországban a Hitler elleni 1939-es és 1944-es merénylet). A II. Világháborút követően ismét egy minőségi ugrást tapasztalhatunk. Az atom- és hidrogénbomba feltalálása új dimenzióba helyezte a terrorizmus kérdését. A klasszikus bombamerényletek mellett megjelentek a tömeges, célszemélyek nélküli terrorista-robbantási akciók. A II. Világháború tapasztalatait mind a gyarmatosítók elleni harcban, mind a politikai egyéni akciókban felhasználták. Csak felsorolásszerűen: Izrael, Libanon, a baszk ETA, az Észak-ír IRA, a dél-amerikai kokain háború, a repülőgép-eltérítések és-robbantások, német levélbombák, stb. [1.] Ezek

mindennapos hírei voltak a világnak, ahol mindig nagyszámú mentős, tűzoltó tette a dolgát. Őket az élet készítette fel.

A terrorizmus elleni küzdelem főleg az államok belügye volt, az összefogásnak nem volt nemzetközi jellege, maximum egyes államok működtek együtt egy-egy konkrét eset kapcsán. A terrorizmus elleni harc világméretű összefogásának szükségességét, a 2001. szeptember 11-ei New York-i események váltották ki.

Fontos tisztázni, hogy mi is a terrorizmus fogalma. Az USA Törvénykönyve szerint a terrorizmus előre kitervelt, politikailag motivált bűncselekmény, amelyet fegyvertelen célpontok ellen követnek el nemzeti csoportok vagy titkosügynökök, rendszerint a társadalom befolyásolásának szándékával.

Ennél egyszerűbb az alábbi megfogalmazás: „az erőszakot vagy az erőszak fenyegetését foglalja magába annak érdekében, hogy egy nem törvényes csoport bizonyos változásokat vagy hatásokat hozzon létre az adott társadalomban” [7.]

A terroristatámadás következményei látszólag teljesen megegyeznek egy tűzeset, műszaki mentést igénylő eset vagy katasztrófa következményeivel, tehát a beavatkozó erők feladatai csak kis mértékben különböznek az egyéb bekövetkező esetekben teendő feladatoktól. A tűzoltó tüzet olt, a rendőr tettes után nyomoz, a közüzemi vállalatok a sérült rendszereket állítják helyre, a mentők ápolják a sérülteket. A lényeges eltérés azonban az, hogy egy bekövetkező káreseménynél mindenkinek fő érdeke az életmentés, a nyugalom helyreállítása, a kárnövekedés megakadályozása. Egy terroristatámadásnál az ellenérdekelt fél a terrorista, aki a bizonytalanságot, a káoszt és a minél nagyobb pusztítást akarja, illetve követ el mindent ennek érdekében. A terrorista általában a helyszínen marad, ellenőrzi a tevékenységének „eredményét”, és kész arra, hogy további károkat okozzon.

A támadást elkövethetik közvetlenül vagy közvetetten: Közvetlenül követik el, ha bármilyen típusú fegyverrel (hagyományos, biológiai, vegyi, radiológiai) támadják az embereket, illetve azok tartózkodási helyét, közvetetten, amikor valamilyen ipari célpontot támadnak meg, ahonnan a

kiszabaduló vegyi, biológiai, radiológiai anyagok szétterjedve okoznak katasztrófát. Különösen súlyos eset, amikor a mentőerőket közvetlenül támadják meg, hogy a későbbi akcióiknál a mentőerők hiányában a cselekményük még tragikusabb legyen. A szakirodalom általában 3 típusú terrortámadást különböztet meg: a konkrét személyek elleni merényletek (Zoran Djindjic, J. F. Kennedy, levélbombák, stb.), demoralizáló (zavarkeltő –a szemetesbe rejtett bomba, „ottfelejtett” bomba, stb.) és általános bosszú („mindenkinek bűnhődnie kell, aki...”- pl.: WTC, Isztambul) célzatú robbantások. Természetesen ezek kombinációja is előfordul.

A bombával fenyegetők és terroristacsoportok a tettük elkövetése előtt gyakran tesznek bejelentést a hivatalos szervezeteknek, elsősorban a rendőrségre, de e tűzoltóságra is érkezhetsz ilyen jellegű jelzés. Megjegyzendő, hogy a *„robbantásos akciók elleni védekezés – különös tekintettel a külföldi pozitív példák tanulságaira – nem alapvetően csak rendőrségi, nemzetbiztonsági feladat, hanem a védekezés az általános vagyonvédelem fontos része, így nagymértékben vannak e tekintetben szubjektív és objektív helyi felkészítési és védelmi feladatok is. E szemlélet megerősödése a robbantási fenyegetések számának, az illegális robbanóanyag forgalmazásának visszaszorító gátja lehet.”* [6.] Az események kezelése az elsődleges beavatkozó szervezeteknél minden esetben a bejelentéssel kezdődik. A beavatkozások eredménye döntően attól függ, hogy hogyan sikerül az információkat a leghamarabb összegyűjteni, értékelni és meghozni a döntést. Minden jelzést komolyan kell venni, még ha a statisztikák azt is mutatják, hogy az esetek legnagyobb része csak fenyegetés marad. A fenyegető személy vagy csoport legfőképpen attól riad vissza, hogy látja a reagáló erők határozottságát és az eset komoly kezelését. Előfordulhat ugyanis, hogy amennyiben a jelzést figyelmen kívül hagyják, az illető személy vagy csoport ténylegesen elköveti a cselekményt. Meg kell kísérelni a bejelentővel minél többet beszélni a későbbi azonosítás érdekében, valamint, hogy minél több információt áruljon el az esetleges cselekményéről.

Nyugodtnak kell maradni és határozottságot kell felmutatni, amely a legjobb válasz a gyakran deformált személyiségűek cselekedeteire.

Előfordulnak olyan események (pl: 2004. július 3. Váci út), hogy az elkövetők csak tesztelik a beavatkozók képességét és komoly szakértelmet feltételező, de hatástalan szerkezetet helyeznek el közterületen. E fenyegetéseket komolyan kell venni és határozott választ kell rá adni.

Az 1996. évi XXXI. (tűzvédelmi) törvény szerint a tűzoltás, műszaki mentés a tűzoltóság feladata, amely folyamatoknak a vezetője a tűzoltásvezető, illetve mentésvezető, aki csak a tűzoltóság tagja lehet. E tevékenysége során társzerveket vonhat be, egyéb erőket rendelhet ki az esemény helyszínére. A terroristatámadás esetén ez nemcsak joga, de kötelessége is egyben. Ha fennáll a veszélye, hogy a helyszínen még terroristák tartózkodnak, lehet, hogy az egész beavatkozást – a tűz eloltását, a közművek kikapcsolását, az emberek kimentését, a halottak felkutatását, stb. – a terroristaellenes erők parancsnoka fogja koordinálni. Neki kell eldöntenie, hogy mikor, milyen feltételek mellett közelítsék meg a beavatkozó tűzoltók, mentő szervezetek, kutató erők a helyszínt. További terrortámadás lehetősége esetén a tűzoltók, mentők, közmű szolgáltatók csak a terroristaellenes erők parancsnoka által behatárolt útvonalon közelíthetik meg a kárhelyszínt. Ez az útvonal, mozgási terület nem feltétlenül azonos azzal, amit maga a mentési feladat követelne meg. Ez felhívja a figyelmet a rendkívül szoros együttműködésre a különböző résztvevő szervezetek között. Előfordulhat az is, hogy a beavatkozó erők a speciális technikai eszközeikkel segítik a terrorellenes erők munkáját.

Szintén szoros együttműködésben, ha kell, fegyveres biztosítás mellett lehet végrehajtani a szerencsétlenül jártak kimenekítését. Következő fontos feladat a menedékhely, segélyhely kijelölése. A mentés és a sérültek érdeke azt kívánja, hogy a menedékhely minél közelebb legyen a kárhelyhez, de már a biztonságosnak ítélt zónában. Ez esetenként igen jelentősen megnövelheti a kimenekítés útvonalát, időtartamát, és nagyobb erőt kell fordítani a kimenekítés

végrehajtására is. Ebben az esetben nem lehet elfeledkezni a menedékhely, segélyhely fokozott fizikai védelmének megszervezéséről sem.

Lehetséges, hogy maguk az elkövetők is megsérültek a terrortámadás során. Őket is ki kell menekíteni a kárhelyszínről. Ilyen esetben fel kell készülni az elkövetők ellen megnyilvánuló atrocitásokra is, azaz a fizikai védelmet ki kell terjeszteni a kimenekített terroristákra is.

Külön figyelmet érdemel a külső és belső kommunikáció megszervezése. Ha az együttműködő erők közti telekommunikáció védelme nem megoldott, terroristák is hallhatják az információcserét. Borzasztó előnyt jelenthet számukra, ha felkészülhetnek a beavatkozó erők várható tevékenységére. További fontos szempont, hogy a beavatkozó erők kommunikációs hálózatai egymással kompatibilisek legyenek, mert ennek hiánya rontja a beavatkozás eredményességét.

Terrortámadás esetén sajátos probléma az áldozatok és a mentésben részt vevők rehabilitációja. Egy épület omlása, egy tüzeset átélése mindenképpen hatalmas lelki és fizikai teher. Általános tapasztalat, hogy a lelki sérülések sokkal mélyebbek és tartósabbak, ha a tragédia szándékos emberi cselekmény, terrortámadás miatt következik be.

Magyarországon jelenleg senki nem tanítja a tűzoltóknak terrortámadás esetén teendő intézkedéseket. A továbbképzések során sem kerülnek szóba azok a sajátosságok, amelyekről a fentiekben szóltam, így csak az éles helyzetek során találkozhatnak a tűzoltók a szervezett bűnözéshez, illetve terrorizmushoz kapcsolódó jellemzőkkel. Ezen esetek pedig hazánkban is előfordulnak, pl.: az izraeli autóbusz felrobbantása a Ferihegyi úton, az Aranykéz utcai robbantás, a Seres gyilkosság, az 1998-as választásokat megelőző politikai célzatú robbantások, a tempolomoknál és a Parlamentnél elhelyezett pokolgépek, a Ferihegyi Repülőtéren történt bombafenyegetések, stb. E cselekményekkel az ország minden részén találkozhatnak a tűzoltók.

Elsősorban az irányító állomány szervezett felkészítésére van szüksége, hogy megismerjék a terrortámadások sajátosságait, a társszervekkel és egyéb szervezetekkel való együttműködést gyakorolják. Fontos, hogy a társszervek egymás munkáját megismerve elemezzék a beavatkozásokat, hogy a cselekmények hátterét feltárva képesek legyenek megfelelő válaszokat adni a problémákra. A szakember már 1991-ben is felhívja a figyelmet, hogy „...*a rendőrségi és tűzoltósági szervezeteknek éppen a felkészülés érdekében behatóan kell foglalkozni a gyűjtogatások eszközeivel és módszereivel*”. [6.] E felkészítés az egyéves tantervbe 2-3 órában beépíthető, valamint 1-2 napos továbbképzések, tréningek formájában megoldható. A beavatkozó állomány éves továbbképzési tervébe évi 2-3 órában beépíthető az ismeretanyag, amelyet a tűzoltásvezetésre jogosult állomány (szolgálatparancsnokok, osztályvezetők, tűzoltóparancsnokok), illetőleg külső előadók (pl.: rendőrök, tűzszerészek) képesek oktatni. Fontos hangsúlyozni, hogy nem antiterrorista szakembert, tűzszerészt kell képezni, hanem a beavatkozást határozottan és gyorsan elvégezni kész tűzoltókat, akik ismerik a támadás jellemzőit, az elkövetés főbb módszereit és a helyszínen adódó problémákra (pl.:mentési utakon pokolgépek) gyorsan reagálni képesek.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A robbanóanyagokkal való kapcsolat mindennapos az elsődleges szervezetek számára, amelynek legkiemelkedőbb megjelenési formája a terrorizmus. Ez egy olyan kihívás a tűzoltóink (de valamennyiünk) számára, amelyre csak következetes munkával helyes felkészüléssel válaszolhatunk. Nem a pánikkeltés célzatával kell foglalkozni az ügyel, hanem egy új problémának kell tekinteni, amelyet elsősorban kezelni kell, hiszen megszüntetésére jelenleg nem látszik reális esély. A probléma túldimenzionálása sem lehet cél, hiszen Európában és ezen belül Magyarországon is kevés számban fordul elő támadás, de a veszélyt (illetve kockázatot) lebecsülni sem szabad. A megelőzésre fordított energiát kell fokoznunk a hatékonyság érdekében, de a következmények

felszámolása is fontos feladat. Nem szabad megfeledkeznünk azonban arról sem, hogy a vázolt probléma nem önmagában létező kérdés, hanem az általános vagyonvédelem részeként is vizsgálhatjuk. A vagyonvédelem elemei közé tartozik a személyforgalom ellenőrzése, az építészeti kialakítás, a vizuális megfigyelés, a postai (elektronikus is) küldemények ellenőrzése, valamint a gyakorlatok, felkészülés következetes végrehajtása. E tekintetben az elsődlegesen beavatkozó szervezetek kulcspozícióban vannak, adjunk meg nekik minden tőlünk telhető segítséget, hogy segíthessenek, ha baj van.

7. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. *Dr. Techn. MUELLER Othmár: Bombariadó –Budapest, Szövetkezeti Szervezési Iroda, 1991.; ISBN 963 7007 75 X; 121.o.*
2. *Dr. HUNYADI Ferenc - LUKÁCS László - Dr. MUELLER Othmár: A robbantások elleni védekezés feladatai (Az épületek védelme robbantásos akciók ellen)- Budapesti Műszaki Egyetem Mérnöktovábbképző Intézet, 1993.; ISSN 0865-3313; ISBN 963 431 773 1;119 o.*
3. *Dr. LUKÁCS László: A polgári lakosság tájékoztatásának és felkészítésének rendszere a robbantásos cselekményekkel kapcsolatban – előadás az Építéstudományi Egyesület Robbantástechnikai Szakosztálya 7. Nemzetközi Robbantástechnikai Kollokviumán, Budapest, 1997. november 4-7.*
4. *Útmutató (Ellenőrző lista) a terrorcselekmények következményeinek kezeléséhez- NATO/EAPC CPC nyílt dokumentum 51.o.*
5. *SZOKOLAI Géza: Terrorizmus (Célok és Célpontok) (Kiadja a CEDIT Kft.; ISBN 963 8180 16 1; p 76)*
6. *Dr. Techn. MUELLER Othmár: Terrorista gyújtóeszközök a szupermarketből –V. Országos Tűzvédelmi Szeminárium 1996, Gyula; Előadások gyűjteménye)*

7. *Dr. Techn. MUELLER Othmár*: Korszerű szükséganyagokból készített robbanó szerkezetek alkalmazásának és hatástalanításának sajátosságai, a jövőbeni fejlesztés irányai a terrorizmus figyelembe vételével (Kandidátusi értekezés; ZMNE, 1995. ; p 132)
8. 155/2003.(X.1.) Korm.rendelet a polgári célú pirotechnikai tevékenységek felügyeletéről
9. 142/1999.(IX.8.) Korm.rendelet a tűzszerészeti mentesítési feladatok ellátásáról
10. HESZ József: az elsődleges beavatkozó szervezetek felkészítése a robbanóanyagok jelenlétében történő beavatkozásokra –előadás a Haditechnika 2004 Nemzetközi Konferencián 2004. április 19-20., Budapest (megjelent a konferencia kiadványában)